

Palle Koch: Strøget. Tegninger af Holger Worm. (Gyldendal, 1967).

Litteraturen om Strøget i København er betydelig. Forfatteren nævner selv 37 bøger. Er der plads til flere? Ja, absolut. Emnet er så fascinerende, i hvert fald for alle københavnere, at der skulle være rige muligheder både for nr. 38, 39 og 40; ikke mindst nu, da den berømte strækning gennemgår en vigtig metamorfose som gågade. Men forudsætningen er, at forfatterne med vid og elegance forstår at indfange den specielle københavnske atmosfære. Det kan desværre ikke siges at være lykkedes i denne bog, der er skrevet i en halvgnaven, let irriteret tone. Om vagtparaden hedder det, at »dette folkeyndede optog (er) dog et af de sureste syn, Strøget kan opvise.«! Forfatteren kan heller ikke lide Magasins torv, skønt dette er en virkelig gevinst, hvilket de fleste, der har oplevet Strøget før 1931, vil være enige om. Bogen bringer mange og lange citater, hvoraf nogle er rammende. Derfor ville det have været en gevinst, om forfatteren havde gjort sig den ulejlighed at oplyse, hvor de stammer fra.

Viggo Sjøqvist

Ib Lumholdt: Ordforrådet i Sokkelund herreds marknavne. (Navnestudier udg. af Institut for Navneforskning. Nr. 5. Kbh. 1967). 171 s.

I dansk stednavneforskning har natur- og marknavnene længe været stedmoderligt behandlet. Marknavnestoffet er kun udgivet for tre områder, Samsø, Bornholm og Sønderjylland; en systematisk marknavnesamling påbegyndtes så sent som i 1958, og det er først i de senere år, at der er kommet større arbejder vedrørende

marknavne, senest cand. mag. Ib Lumholts om natur- og marknavne i Sokkelund herred.

Efter en indledning (kap. 1) med gennemgang af marknavnestudiets korte historie i Danmark og redegørelse for kilder, emnets afgrænsning og metode, behandles først naturnavnene (kap. 2), dernæst marknavnene (kap. 3). Materialet er opstillet i et detaljeret system efter navnenes elementer, indhold m. m. Det muliggør hurtig orientering og viser navnenes muligheder som materiale for arbejde med arkæologisk og historisk topografi, ældre tiders landbrug, håndværk, sociale forhold osv. Nu og da må man dog undre sig over placeringen af et stednavn. I marknavnene findes således en del personbetegnelser, der opdeles i nogle grupper; én af disse er *Håndværk*, hvorunder placeres hyrde, skovfoged og skytte. En anden gruppe er *Mennesker i almindelighed*; herunder placeres bonde, gadehusmand, husmand og falkonermester; denne sidste kunne med samme ret som de førnævnte betegnes som håndværker; men de burde alle have været placeret under tre grupper, der helt er glemt: landbrug, skovbrug og jagt. Under *Benævnelse efter afstamning* står jyde, mens hollænder står under *Mennesker i almindelighed*. På sådanne punkter bør en opdeling være mere konsekvent.

Det følgende kapitel (kap. 4) behandler marknavnenes kontinuitet, med bestemmelse af procenterne for bevarede navne. Disse procenter er forbavsende høje, med en tabsprocent på blot 10,8, cirka halvdelen af den, Chr. Lisse har fundet for Falster (Navnestudier 1, 1960); en konklusion i retning af en afvisning eller ikke afvisning af »Lisse's teori« synes dog skæv; man må regne med svingende procenter for forskellige egne.

afhængig af lokale traditioner, af landbrugsteknisk og social udvikling og – det kan man ikke se bort fra – måske også af kildematerialets beskafenhed.

Sidste kapitel (kap. 5) bringer nogle slutbemærkninger med træk til en sammenfattende karakteristik af herredets marknavneordforråd og dets brugere, de gamle bønder. Den interessante og værdifulde bog afsluttes med en række kortskitser og et register.

Ole Degn

Mogens Bencard (udg.): Dend Gamle og Navn-Kundig Kiøbstæd Ribe. Korteligen beskrevet af Mads Pedersen Rostoch. (Småskrifter nr. 5, udgivet af Historisk Samfund for Ribe Amt, 1967). 89 s.

»Din søde Kierlighed min Digte-Pen har skaaret«, erklærer Mads Pedersen Rostoch i optakten til det store digt til Ribes ære, som udgør hovedparten af hans beskrivelse af den gamle og navnkundige købstad. Dette arbejde blev skrevet senest i 1693 og har fået lov at henligge utrykt siden. Nu er det imidlertid blevet gjort tilgængeligt i en kyndigt introduceret og samvittighedsfuldt kommenteret edition ved Ribes antikvar, magister Mogens Bencard. Da bogtrykkeren tilmed har behandlet den med fin sans for det ydre, er der flere grunde til at komplimentere Historisk Samfund for Ribe Amt med resultatet af dets bestræbelse for at bringe det gamle arbejde frem for en større offentlighed.

Forfatteren var skomagerson fra Ribe, men fik sin gerning andetsteds. Efter teologisk embedseksamen knyttes han 1677 til Sct. Knuds kirke i Odense, og det var her i det fynske, at han skrev sit Ribe-værk. Manu-

skriptet fulgte ham til Middelfart, hvor han 1704 blev sognepræst, og hvor han døde, ni år senere. Siden havnede det i den Thott'ske samling på Det kgl. Bibliotek (Thott 1458,4°).

Værket omfatter foruden den poetiske del en prosaisk, bl. a. med lister over fornemme og vellærde mænd, som i Ribe »haver været fødte eller der gaaet i Skole, eller og betient Bestillinger der i Kircher eller Skolen«. Hertil følger sig i den trykte udgave et noteapparat til oplysning af sprog- og sagforhold i teksten og en introduktion med besked om Rostochs levned og øvrige forfatterskab, der var religiøst orienteret; det omfattede bl. a. *Dend enfoldige Børne-Lærdoms u-svigelige Melk for enfoldige Børne-Christne*, der nåede at komme i 10 oplag.

Til den indledningsvis citerede tilkendegivelse, at beskrivelsen er udsprunget af forfatterens kærlighed til fødebyen på den flade mark, svarer æredigtets begejstrede diktation, der naturligtvis skatter til de herskende konventioner i barok-tiden: »Du Engedronning, du Taarnkroned Aa-Gudinde . . . Du Jyllands Hoved-Ziir«.

Det historiske har med rette en fremskudt plads i beskrivelsen. Forfatteren skuer tilbage over en række af begivenhedsrige århundreder, mod det punkt, hvor tingene taber sig i forhistorisk usikkerhed. Han noterer sig stadens rolle i fædrelandshistorien og glæder sig over dens indsats i dansk ånds og dansk kulturs historie, over de mange store personligheder, der har haft deres gang i de smalle gader. Der er Tavsens, Vedels og Bordings Ribe, han fremmaner for sit poetiske øje; det er billedet af en by, hvis katedralskole kunne fejre sit 800 års jubilæum et par årtier, før rigets hovedstad kunne lade *sit* løbe af stabelen, han tegner.